

ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНІ МОДЕЛІ ДЛЯ ЧИННИКОВОГО АНАЛІЗУ РІВНЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПРАЦІ

В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

О. А. БОРЩ, студ.

В. А. ПОЛЯКОВА, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Забезпечення ефективного функціонування підприємств в умовах трансформації економіки України потребує нових підходів до формування системи управління. Важливого значення для реалізації цих процесів набуває економічний аналіз, який дає змогу об'єктивно оцінювати діяльність підприємства, обґрунтувати управлінські рішення та контролювати їх виконання. У конкурентному середовищі підприємство прагне зміцнити своє економічне становище через досягнення переваг перед конкурентами. Конкурентної переваги підприємство добивається, знижуючи витрати виробництва чи пропонуючи кращий за якістю товар. Однією з важливих передумов конкурентоспроможності підприємства є наявність трудових ресурсів та їх раціональне використання [1].

Для оцінки ефективності використання трудових ресурсів пропонується використовувати економіко – статистичний показник «рівень прибутковості праці», який рекомендується розраховувати шляхом ділення величини прибутку підприємства на середньооблікову чисельність працівників. Величина цього показника залежить від впливу багатьох чинників, які характеризують технічний потенціал підприємства і ефективність його використання. Тому важливе значення має чинниковий аналіз даного показника, тобто визначення кількісного впливу найважливіших чинників на його зміну.

Зважаючи на це, пропонується при аналізі рівня прибутковості праці використовувати чинникові мультиплікативні моделі цього показника, що включають в собі набір різних техніко-економічних чинників: капіталоозброєність праці, питому вагу активної частини основних засобів, їх активної частини, продукції тощо. Для розрахунку впливу зазначених чинників на зміну досліджуваного показника рекомендується здійснювати поетапний чинниковий аналіз, сутність якого означає, що залежно від наявності вихідної економіко – статистичної інформації і конкретних аналітичних завдань можна досліджувати вплив різної кількості чинників (двох, трьох тощо), тобто виконувати двохчинниковий, трьохчинниковий і багаточинниковий аналіз цього показника [2].

Враховуючи це, економіко-статистичні моделі рівня прибутковості праці на різних етапах аналізу цього показника будуть мати такий вид: при

двохчинниковому аналізі це буде добуток капіталоозброєності праці одного працівника і рівня рентабельності основних засобів; при трьохчинниковому аналізі – добуток капіталоозброєності праці одного працівника, питомої ваги активної частини основних засобів і рівня рентабельності активної частини основних засобів; при чотирьохчинниковому аналізі – добуток капіталоозброєності праці одного працівника, питомої ваги активної частини основних засобів, капіталовіддачі активної частини основних засобів і рівня рентабельності продукції тощо.

Шляхом застосування до наведених вище детермінованих моделей методу ланцюгових підстановок, пропонується обчислювати кількісний вплив зазначених чинників на загальну зміну досліджуваного показника рівня прибутковості праці. При цьому варто підкреслити, що цей метод передбачає послідовну заміну показника попереднього (базового) періоду на показник звітного періоду, а саме: спочатку замінюють кількісні показники, а лише потім якісні. Зіставлення результату кожного наступного розрахунку (підстановки) з попереднім дає змогу визначити величину впливу окремих чинників на результативний показник [1, 2].

Наведена методика чинникового аналізу рівня прибутковості праці дає можливість кількісно оцінити вплив кожного з чинників на його зміну, виявити резерви подальшого зростання абсолютної величини даного показника, використати результати такого аналізу при прийнятті і обґрунтуванні відповідних управлінських рішень.

Література

1. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 440 с.
2. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: навч. Посібник / В. О. Костюк; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 245 с.

ЧИННИКОВИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ

В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доц.

доц. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

Є. С. НІЖНИК, студ.

А. О. РУДЕНКО, студ.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Технічному потенціалові підприємства належить провідна роль у розв'язанні науково – технічних і організаційно – економічних завдань, щодо досягнення намічених кінцевих результатів господарювання (обсяг